Parlament Europejski
2019-2024

Komisja Spraw Zagranicznych

2022/2154(INI)

27.6.2023

PROJEKT OPINII

w sprawie zalecenia Parlamentu Europejskiego dla Rady i wiceprzewodniczącego Komisji / wysokiego przedstawiciela Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa dotyczącego wzmocnienia prawa do uczestnictwa – legitymacja i odporność procesów wyborczych w nieliberalnych systemach politycznych i reżimach autorytarnych (2022/2154(INI))

Komisja Spraw Zagranicznych

Sprawozdawca: Nacho Sánchez Amor

SPIS TREŚCI

Strona

PROJEKT ZALECENIA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO 3

PROJEKT ZALECENIA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO

dla Rady i wiceprzewodniczącego Komisji / wysokiego przedstawiciela Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa dotyczącego wzmocnienia prawa do uczestnictwa – legitymacja i odporność procesów wyborczych w nieliberalnych systemach politycznych i reżimach autorytarnych
(2022/2154(INI))

Parlament Europejski,

– uwzględniając Powszechną deklarację praw człowieka, w szczególności jej art. 21 ust. 3,

– uwzględniając Międzynarodowy pakt praw obywatelskich i politycznych oraz komentarz ogólny nr 25 do tego paktu dotyczący prawa do uczestnictwa w sprawach publicznych, prawa do głosowania i prawa do równego dostępu do służby publicznej,

– uwzględniając art. 3 Protokołu nr 1 do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności,

– uwzględniając art. 5 lit. c) Międzynarodowej konwencji w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji rasowej,

– uwzględniając oenzetowską Deklarację zasad międzynarodowej obserwacji wyborów,

– uwzględniając komunikat Komisji z 11 kwietnia 2000 r. w sprawie pomocy UE przy organizacji wyborów i ich obserwacji (COM(2000)0191),

– uwzględniając wytyczne ONZ dla państw dotyczące skutecznego wdrażania prawa do uczestnictwa w sprawach publicznych,

– uwzględniając wspólny komunikat Komisji i wiceprzewodniczącego Komisji / wysokiego przedstawiciela Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa z 25 marca 2020 r. pt. „Plan działania UE dotyczący praw człowieka i demokracji na lata 2020–2024” (JOIN(2020)0005),

– uwzględniając art. 118 Regulaminu,

– uwzględniając sprawozdanie Komisji Spraw Zagranicznych (A9-0000/2023),

A. mając na uwadze, że prawo obywateli do głosowania i kandydowania w okresowych i uczciwych demokratycznych wyborach jest podstawowym i uznanym na szczeblu międzynarodowym prawem człowieka;

B. mając na uwadze, że art. 21 Powszechnej deklaracji praw człowieka stanowi, że każdy ma prawo uczestniczyć w rządzeniu swoim krajem oraz że podstawą rządu musi być wola narodu wyrażona w okresowych, uczciwych i powszechnych wyborach; mając na uwadze, że stanowisko to wyrażono też w Międzynarodowym Pakcie Praw Obywatelskich i Politycznych;

C. mając na uwadze, że według Biura Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych ds. Praw Człowieka prawo do udziału w wolnych i uczciwych wyborach jest nierozerwalnie związane z innymi podstawowymi prawami, takimi jak prawo do wolności od dyskryminacji, wolność wypowiedzi oraz wolność pokojowego zgromadzania się i zrzeszania się;

D. mając na uwadze, że uczciwe demokratyczne wybory są nieodzowne do pluralistycznego sprawowania rządów, ponieważ dają władzy mandat od obywateli;

E. mając na uwadze, że ponad 75 % osób mieszka w krajach niedemokratycznych, w których ogranicza się ich podstawowe prawa człowieka; mając na uwadze, że kurcząca się przestrzeń dla społeczeństwa obywatelskiego negatywnie wpływa na prawo do uczestnictwa w uczciwych wyborach;

F. mając na uwadze, że prawo do uczestnictwa w uczciwych wyborach nie jest respektowane w reżimach autorytarnych i nieliberalnych, które organizują fikcyjne wybory w celu umocnienia swojej władzy; mając na uwadze, że takie wybory nie są wolne ani uczciwe, oraz że uniemożliwia się podczas nich prawdziwą rywalizację polityczną i bezzasadnie ogranicza się zarówno bierne, jak i czynne prawo wyborcze;

G. mając na uwadze, że autorytarne i nieliberalne reżimy, chcąc uzyskać legitymację międzynarodową i krajową, coraz częściej stosują narrację, zgodnie z którą niedemokratyczne wybory są uczciwe, choć to twierdzenie jest nieuzasadnione ze względu na ich niedemokratyczny przebieg; mając na uwadze, że legitymacja ta jest następnie wykorzystywana na szczeblu krajowym, by zwiększyć posłuszeństwo i wsparcie obywateli względem reżimu, wzmocnić prawo do sprawowania rządów, a także ograniczyć i delegitymizować wszelkie oznaki sprzeciwu;

H. mając na uwadze, że osłabienie niezależności sądów i praworządności oraz ogólny regres demokracji w reżimach autorytarnych i nieliberalnych umożliwiają tym reżimom stosowanie strategii legitymizacji;

I. mając na uwadze, że autorytarne i nieliberalne reżimy opracowały nowe sposoby i strategie pozorowania przestrzegania zasad, dzięki którym mogą nie ponosić kosztów pełnego przestrzegania międzynarodowych standardów dotyczących obserwacji wyborów, a równocześnie nie odrzucać otwarcie tych standardów; mając na uwadze, że reżimy działają w sposób coraz lepiej zorganizowany, aby zapewnić sobie nawzajem międzynarodową legitymizację sfałszowanych wyborów;

J. mając na uwadze, że w ostatnich latach wzrosła dotkliwość i skala ataków– w tym przypadków nękania, oczerniania, gróźb, naruszenia praw i przemocy fizycznej – na bezstronnych obserwatorów wyborów, którzy wykonują ważną pracę w środowisku, które charakteryzuje się niepewnością i brakiem bezpieczeństwa; mając na uwadze, że UE uznaje obserwatorów wyborów za obrońców praw człowieka;

K. mając na uwadze, że napięcia między demokracjami a reżimami autorytarnymi stają się coraz bardziej geopolityczne; mając na uwadze, że w związku z tą tendencją UE powinna zgłaszać swoje zastrzeżenia dotyczące demokracji na najwyższym szczeblu politycznym, w tym poprzez budowanie bardziej strategicznych sojuszy na rzecz demokracji oraz uznanie demokracji za strategiczny interes i kluczowy element swoich

strategii geoekonomicznych i handlowych;

L. mając na uwadze, że UE powinna przyjąć systematyczne podejście do prawa do uczestnictwa, w tym poprzez wykazanie jego silnego związku z prawami człowieka, demokracją i praworządnością;

1. zaleca Radzie i wiceprzewodniczącemu Komisji / wysokiemu przedstawicielowi Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa, aby:

Świadomość prawa do udziału w uczciwych wyborach

a) opracowali i wdrażali bardziej zdecydowane działania UE mające na celu promowanie i ochronę prawa do uczestnictwa, które byłyby elementem znacznie szerszej strategii na rzecz wspierania praw człowieka i demokracji;

b) podkreślali nierozerwalny związek prawa do uczestnictwa w uczciwych wyborach z innymi podstawowymi wolnościami – w szczególności swobodą przemieszczania się, wolnością opinii i wypowiedzi, wolnością zgromadzania się i stowarzyszania się oraz prawem do wolności od dyskryminacji – bez których nie da się skutecznie korzystać z prawa do uczestnictwa w uczciwych wyborach; podkreśla ponadto zasadniczą rolę praworządności w tej kwestii;

c) usprawnili prawo do uczestnictwa w unijnym zestawie narzędzi w obszarze działań zewnętrznych;

d) zwrócili uwagę na trudności, z jakimi borykają się mieszkańcy krajów pod władzą reżimów autorytarnych i nieliberalnych, jeśli chodzi o dostęp do bezstronnych informacji związanych z wyborami i odróżnianie tych informacji od propagandy sponsorowanej przez reżim – wliczając w to wiarygodne informacje o kandydatach, preferencjach wyborczych i przebiegu procesu wyborczego – co ogranicza ich zdolność do rozpoznania, czy wybory są rzeczywiście konkurencyjne i czy wybory obywateli znajdują odzwierciedlenie w wynikach;

Narzędzia i procedury UE

e) przeciwdziałali narracji rozpowszechnianej przez reżimy autorytarne i nieliberalne, zgodnie z którą obywatele w uczciwych wyborach upoważnili je do sprawowania rządów; stworzyli w związku z tym kompleksową globalną strategię UE, która będzie przeciwdziałać narzędziom wykorzystywanym przez te systemy do legitymizacji wyborów, takim jak fałszywi obserwatorzy i niesamodzielne grupy obserwacji wyborów, zastępujące standardowe misje międzynarodowe;

f) wzmocnili związek między obserwacją wyborów a szerszym wsparciem UE dla praw człowieka i demokracji, przy czym powinni wykorzystać zarówno narzędzia polityczne, jak i narzędzia współpracy; uznawali autorytarne strategie legitymizacji wyborów za pierwsze objawy głębszych tendencji niedemokratycznych i odpowiednio na nie reagowali;

g) przeciwdziałali autorytarnym i nieliberalnym wysiłkom reżimów mającym na celu wprowadzenie w błąd własnych obywateli, jeśli chodzi o uczciwość

sfałszowanych wyborów; zwracali szczególną uwagę na nadużycia technologii informacyjno-komunikacyjnych, których autorytarne i nieliberalne reżimy coraz częściej dopuszczają się w związku z wyborami, aby wywrzeć negatywny wpływ na uczestnictwo poprzez rozpowszechnianie propagandy i dezinformacji oraz wprowadzanie ograniczeń w dostępie do informacji o pomysłach i kandydatach opozycji;

h) uznali kluczową rolę społeczeństwa obywatelskiego w delegitymizacji sfałszowanych wyborów w oczach lokalnej ludności; wspierali organizacje społeczeństwa obywatelskiego, obrońców praw człowieka i media, w tym poprzez budowanie zdolności i poprzez strategie komunikacyjne, a także gromadzenie danych na temat naruszeń prawa do uczestnictwa w uczciwych wyborach; wspierali w szczególności lokalnych obserwatorów wyborów, których działania dają obywatelom nadzieję, że ich prawo do uczestnictwo w uczciwych wyborach będzie respektowane;

i) upowszechniali informacje na temat uczciwych wyborów i prawa obywateli do udziału w nich w kontekście wsparcia dla praw człowieka i demokratyzacji udzielanego z projektów realizowanych w ramach Instrumentu Sąsiedztwa oraz Współpracy Międzynarodowej i Rozwojowej – „Globalny wymiar Europy" oraz Instrumentu Pomocy Przedakcesyjnej, w tym wsparcia dla obserwatorów wyborów jako obrońców praw człowieka; wspierali w tym celu Global Campus of Human Rights;

j) korzystali z unijnego zestawu narzędzi dyplomacji kulturalnej i międzynarodowych stosunków kulturalnych, aby wzmacniać prawo do uczestnictwa, przeciwdziałać narracji reżimów autorytarnych i nieliberalnych mających na celu legitymizację sfałszowanych wyborów oraz upowszechniać kulturę demokratyczną w krajach spoza UE;

k) udzielali większego wsparcia inicjatywom związanym ze szkoleniami w zakresie obserwacji wyborów i poszerzaniem wiedzy;

l) zbadali możliwość zawarcia stałego zaproszenia do obserwacji wyborów w klauzulach demokratycznych w umowach UE, w ogólnym systemie preferencji taryfowych i w równoważnych mechanizmach, biorąc pod uwagę, iż obecnie wiele krajów niechętnie zaprasza UE do obserwacji wyborów; wspierali parlamentarny Zespół ds. Wspierania Demokracji i Koordynacji Wyborów oraz jego prace, zwłaszcza dotyczące obserwacji wyborów;

m) uwzględniali wyniki unijnych misji obserwacji wyborów jako istotne części ogólnych ram stosunków między UE a danym krajem;

n) zajęli się kwestią prawa do uczestnictwa w państwach trzecich w ramach dialogów dotyczących praw człowieka prowadzonych przez UE;

o) korzystali z globalnego systemu sankcji UE za naruszenia praw człowieka, aby karać osoby odpowiedzialne za poważne naruszenia prawa do uczestnictwa w wyborach i demokratycznych standardów wyborczych;

p) uznali rolę unijnych misji obserwacji wyborów w dostarczaniu dowodów na to, czy wybory są uczciwe, i dalej ulepszali to narzędzie, w tym poprzez zwiększanie jego widoczności;

Działania UE na forach międzynarodowych

q) stworzyli koalicję krajów demokratycznych i instytucji wielostronnych, takich jak Biuro Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka OBWE oraz Rada Europy, aby skuteczniej przeciwdziałać legitymizacji sfałszowanych wyborów na forach międzynarodowych, w szczególności na forum ONZ;

r) wspierali ideę opracowania wytycznych dotyczących prawa do uczestnictwa w wyborach w Radzie Praw Człowieka ONZ, przewidujących większe zaangażowanie lokalnych organizacji społeczeństwa obywatelskiego; ocenili wykonalność dalszego przeredagowania i usystematyzowania komentarza ogólnego nr 25 do art. 25 Międzynarodowego paktu praw obywatelskich i politycznych, tak aby wskazywał on na związek między prawem do uczestnictwa a prawami człowieka i demokracją, co pomogłoby sprostać nowym wyzwaniom, w tym dezinformacji w internecie i upowszechnianiu się autorytaryzmu;

s) potępili podważanie standardów opracowanych na szczeblu międzynarodowym w celu legitymizacji wyborów; zwracali szczególną uwagę na narracje propagujące wartości alternatywne jako podstawę do legitymizacji nieuczciwych wyborów, takie jak wyższość prawa krajowego nad standardami opracowanymi na szczeblu międzynarodowym, wartości religijne i tradycja, specyfika kulturowa lub programy stawiające na pierwszym miejscu kwestię rozwoju;

t) przewodzili wysiłkom na rzecz zwiększenia widoczności oenzetowskiej Deklaracji zasad międzynarodowej obserwacji wyborów oraz prac organizacji, które ją podpisały i które aktywnie uczestniczą w obserwacjach wyborów; rozważyli, czy nie wezwać do aktualizacji listy sygnatariuszy Deklaracji zasad międzynarodowej obserwacji wyborów, aby zwiększyć jej wiarygodność i ustanowić jasny sposób rozróżniania między prawdziwymi grupami obserwacji wyborów a fałszywymi obserwatorami; szukali sposobów podważania legitymacji niesamodzielnych organizacji i fałszywych obserwatorów;

u) promowali jednoznaczne uznanie międzynarodowych i krajowych bezstronnych obserwatorów wyborów za obrońców praw człowieka na odpowiednich forach wielostronnych oraz w kontaktach UE z innymi organizacjami międzynarodowymi oraz nalegali na zapewnienie bezstronnym obserwatorom wyborów niezbędnej ochrony, tak aby mogli oni wykonywać swoje obowiązki w sposób niezależny i bezpieczny;

2. zobowiązuje swoją przewodniczącą do przekazania niniejszego zalecenia Radzie oraz wiceprzewodniczącemu Komisji / wysokiemu przedstawicielowi Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa.